

Sinir mərkəzi

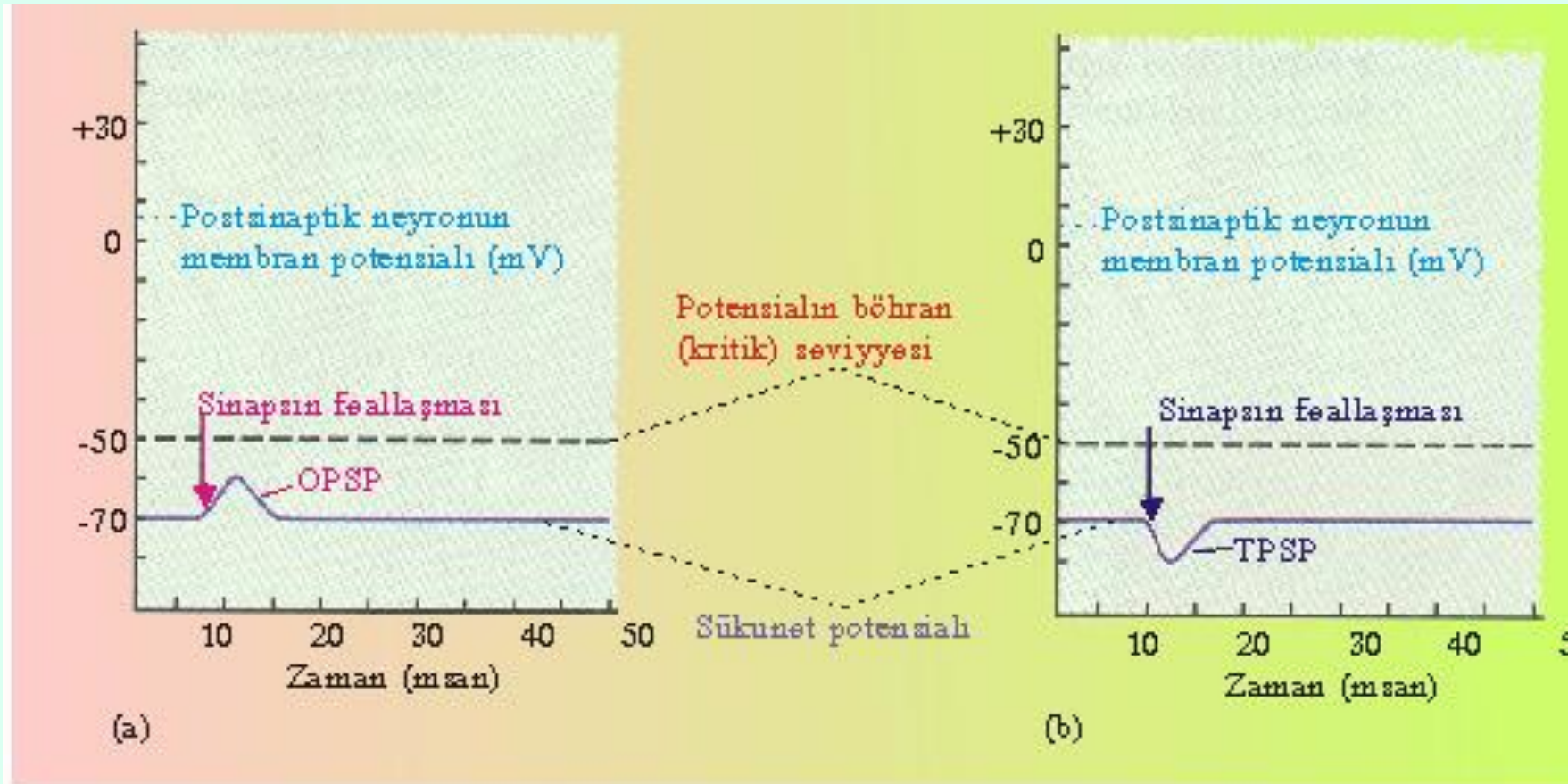
Sinir mərkəzlərinin ümumi xüsusiyyətləri:

- İmpulsların birtərəfli nəql olunması
- Nəql olunma sürətinin az olması
- Oyanmaların toplanması
(*summasiya və yüngülləşmə*)
- Tonusda olmaq (*afferent tonus*)
- Oyanma ritminin transformasiyası
- Təsirsonu dövrün uzun olması
- Funksional plastiklik
- «Tez yorulma» – tormozlanma – ləngimə
- Hipoksiyaya yüksək həssaslıq
- Dərman və zəhərlərə qarşı selektiv həssaslıq

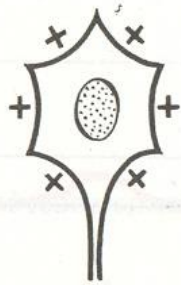
Sinir mərkəzlərində ləngimə:

- Seçenova görə («*Seçenov təcrübəsi*»)
- Şerinktona görə (*çarpaz ləngimə*)
- Vvedenskiyə g. (*parabioz nəzəriyyəsi*)
- Uxtomskiyə görə (*afferent ləngimə*)
- Pavlova görə (*şərti və şərtsiz ləngimə*)
- Mequn və Morrutsiyə görə (*retikulyar törəmənin ləngidici xüsusiyyətləri*)
- Renşou ləngidici hüceyrələri
- Ekklsə g. (*qayıdan Renşou ləngiməsi*)

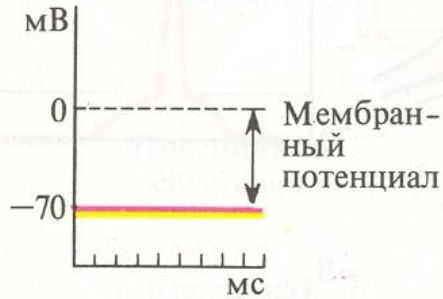
Postsinaptik potensialın müxtəlifliyi

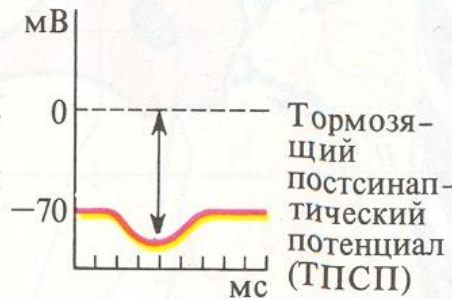
Şəkil 3-7 Postsinaptik potensialın müxtəlifliyi: a) oyandırıcı sinapsda impuls daxil olduqda postsinaptik membran depolyarizasiyaya uğrayır və burada oyandırıcı postsinaptik potensial (OPSP) yaranır, b) tormozlayıcı sinapslarda isə bu zaman membranda hiperpolyarizasiya baş verir və tormozlayıcı postsinaptik potensial (TPSP) meydana çıxır.

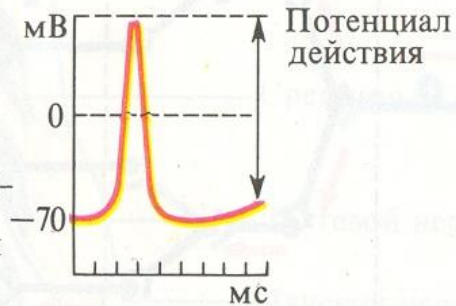
Поляризация

Гиперполяризация

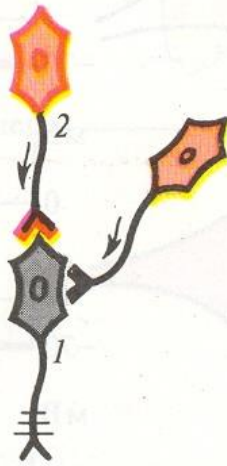
Деполяризация

267

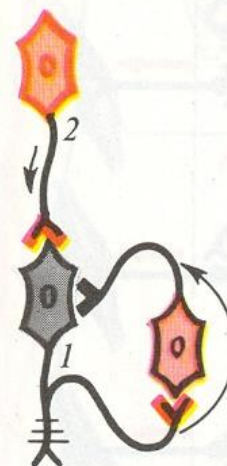
Проведение возбуждения от нейрона 2 к нейрону 1

Торможение

Пресинаптическое торможение

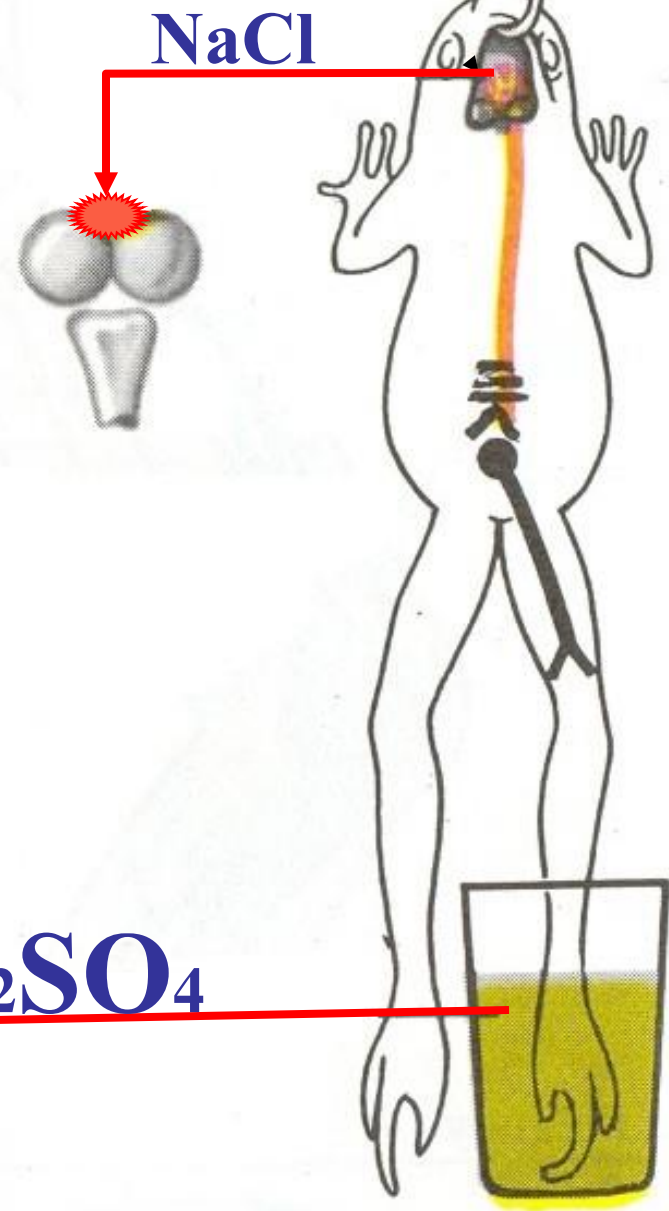
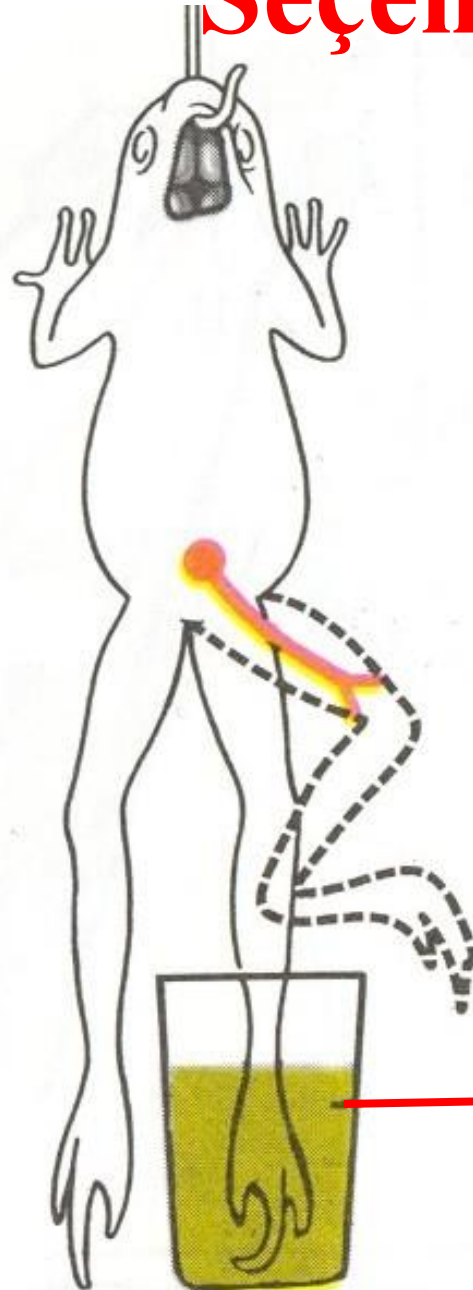
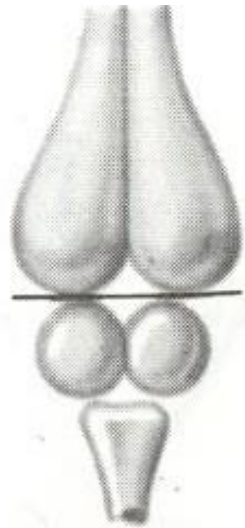
Антидромное торможение

Торможение по типу пессимума Н.Е. Введенского

Seçenov təcrübəsi

H_2SO_4

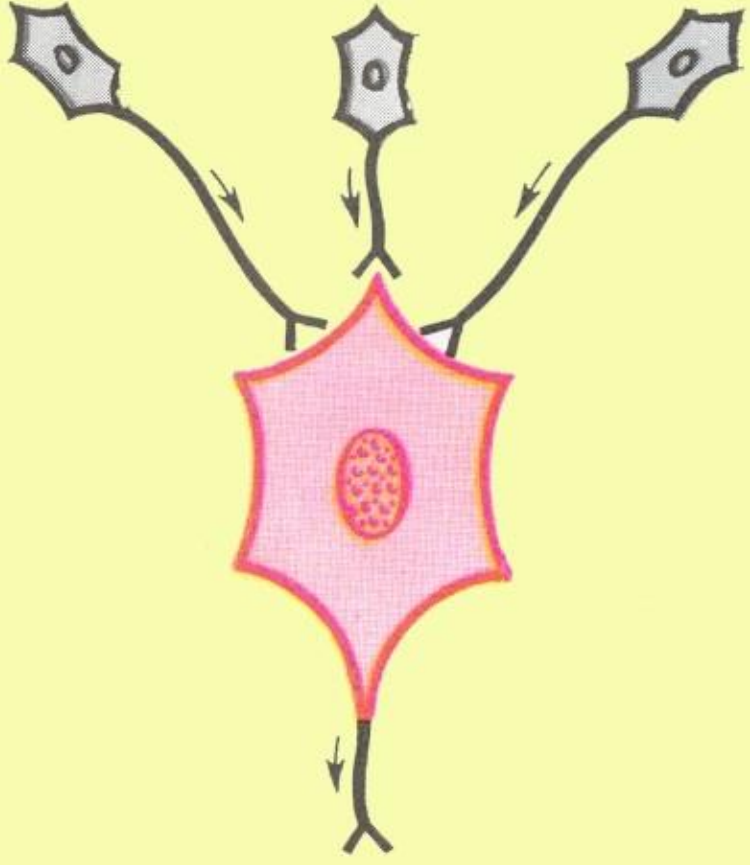
$NaCl$

Sinir mərkəzlərinin koordinasiya prinsipləri:

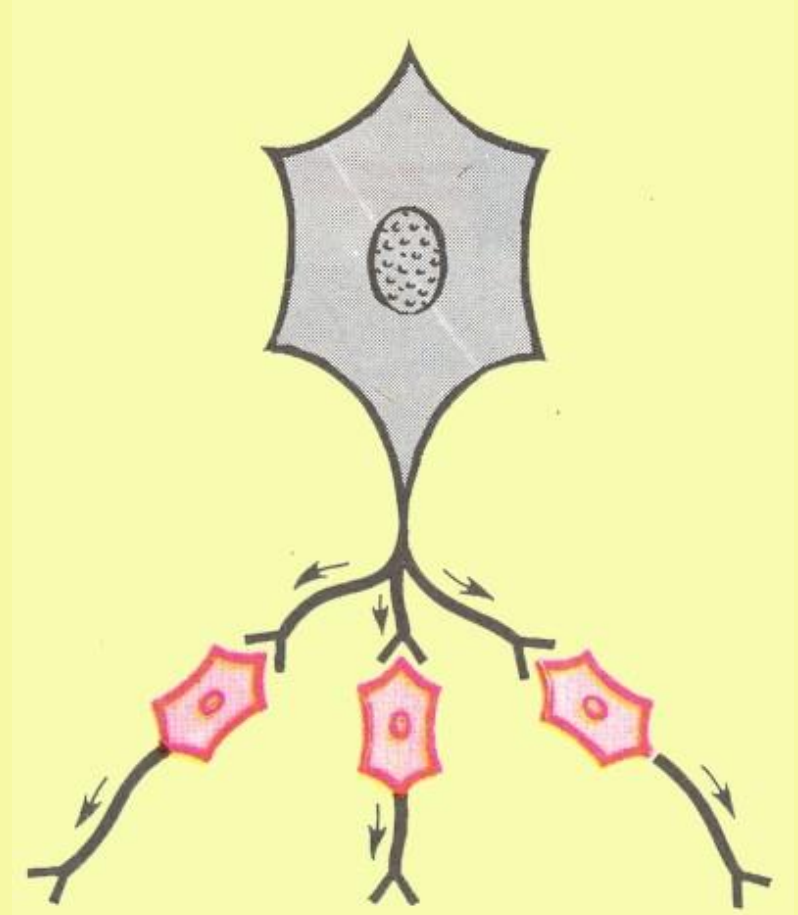
- **İrradiasiya**
(divergensiya və konvergeniya)
- **Okklüziya və yungülləşmə**
- **Resiproklıq**
- **Dominantlıq**
- **Son yol uğrunda mübarizə və s.**

Oyanmanın yayılma prinsipləri:

Konvergensiya

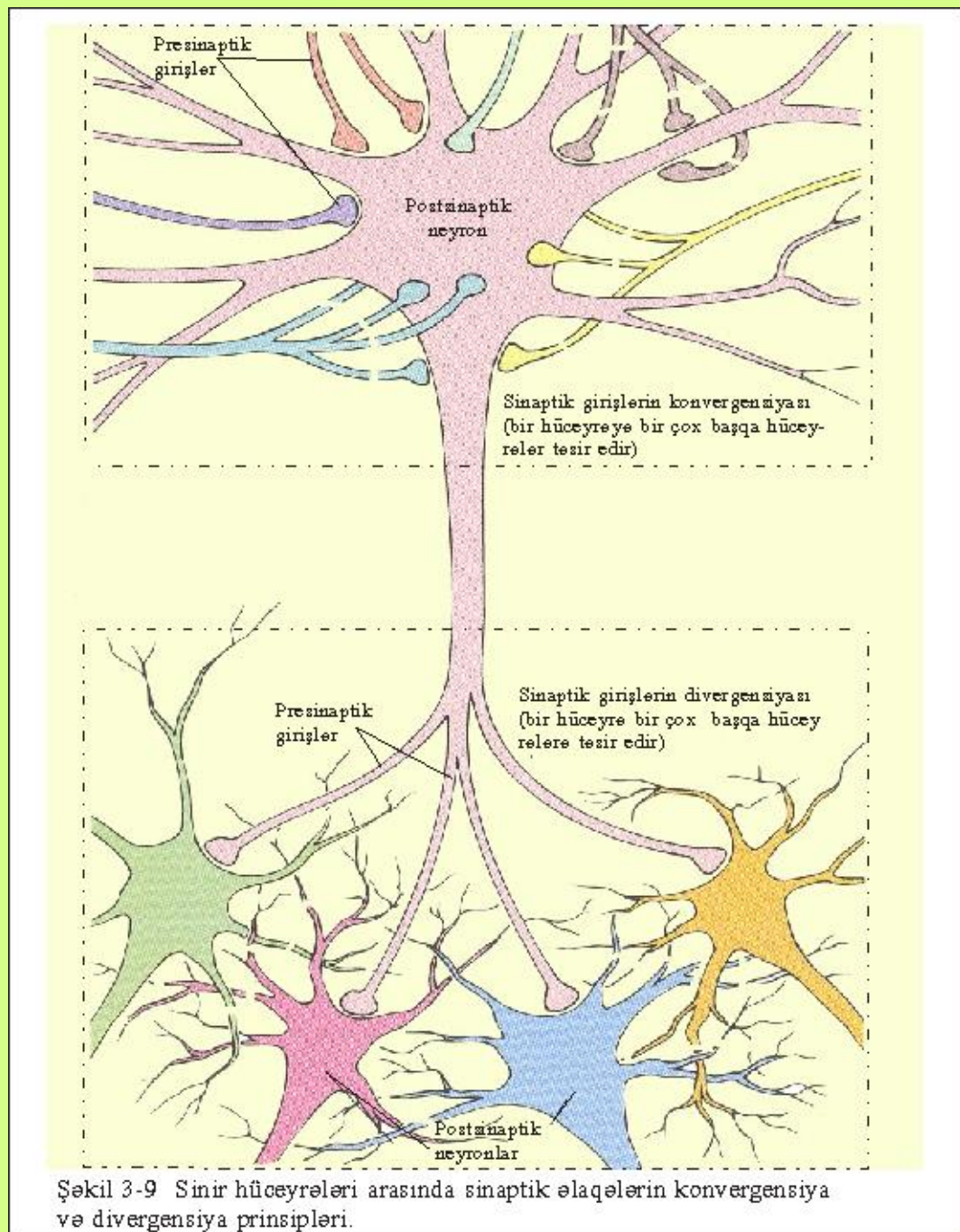
Divergensiya

Müxtəlif mərkəzlərdən gələn oyanmaların bir mərkəzə toplanmasına konvergensiya, bir mərkəzdən çıxan impulsların müxtəlif mərkəzlərə yayılmasına isə divergensiya deyilir.

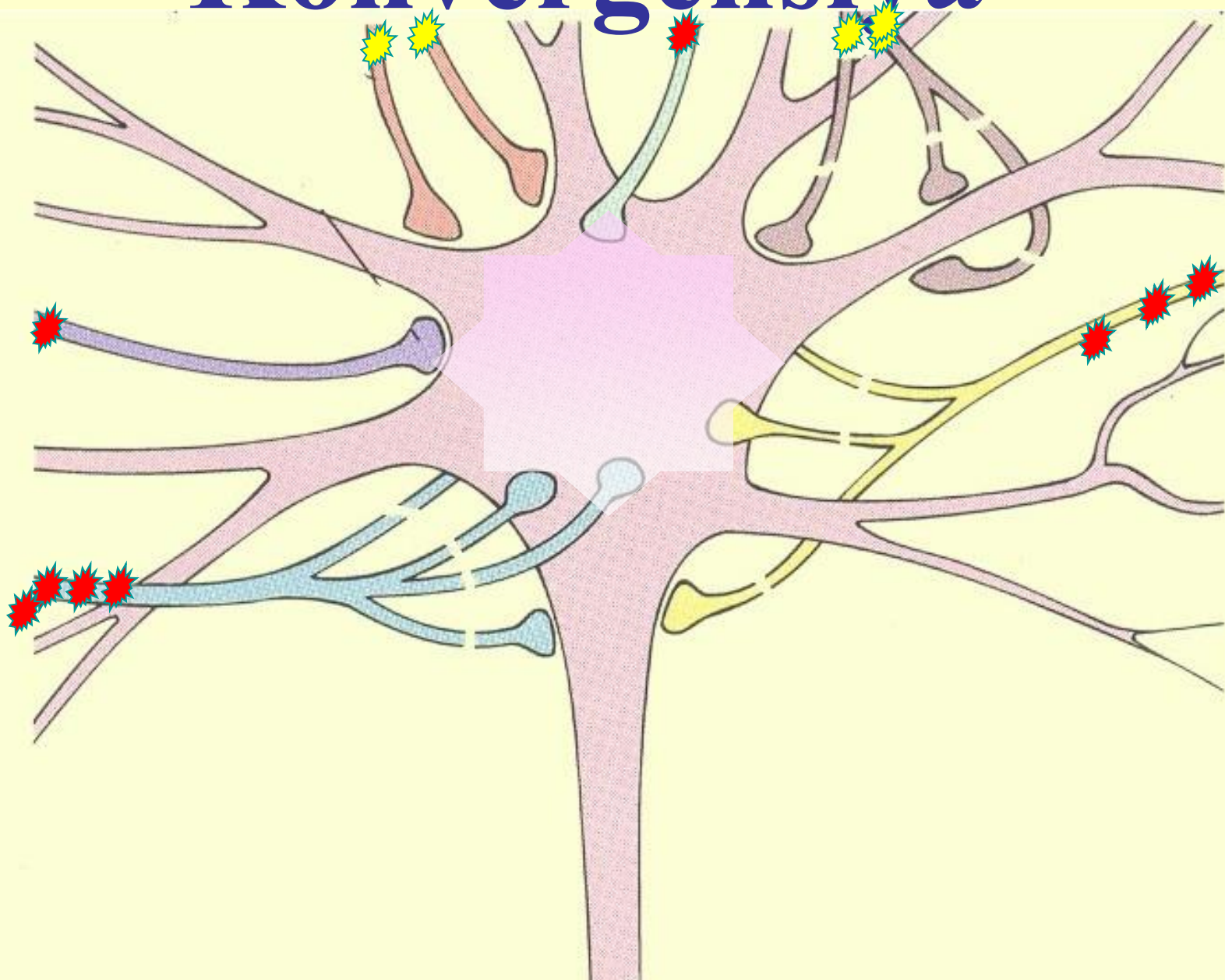

Sinir hüceyrələri arasında sinaptik əlaqələrin konvergensiya və divergensiya prinsipləri

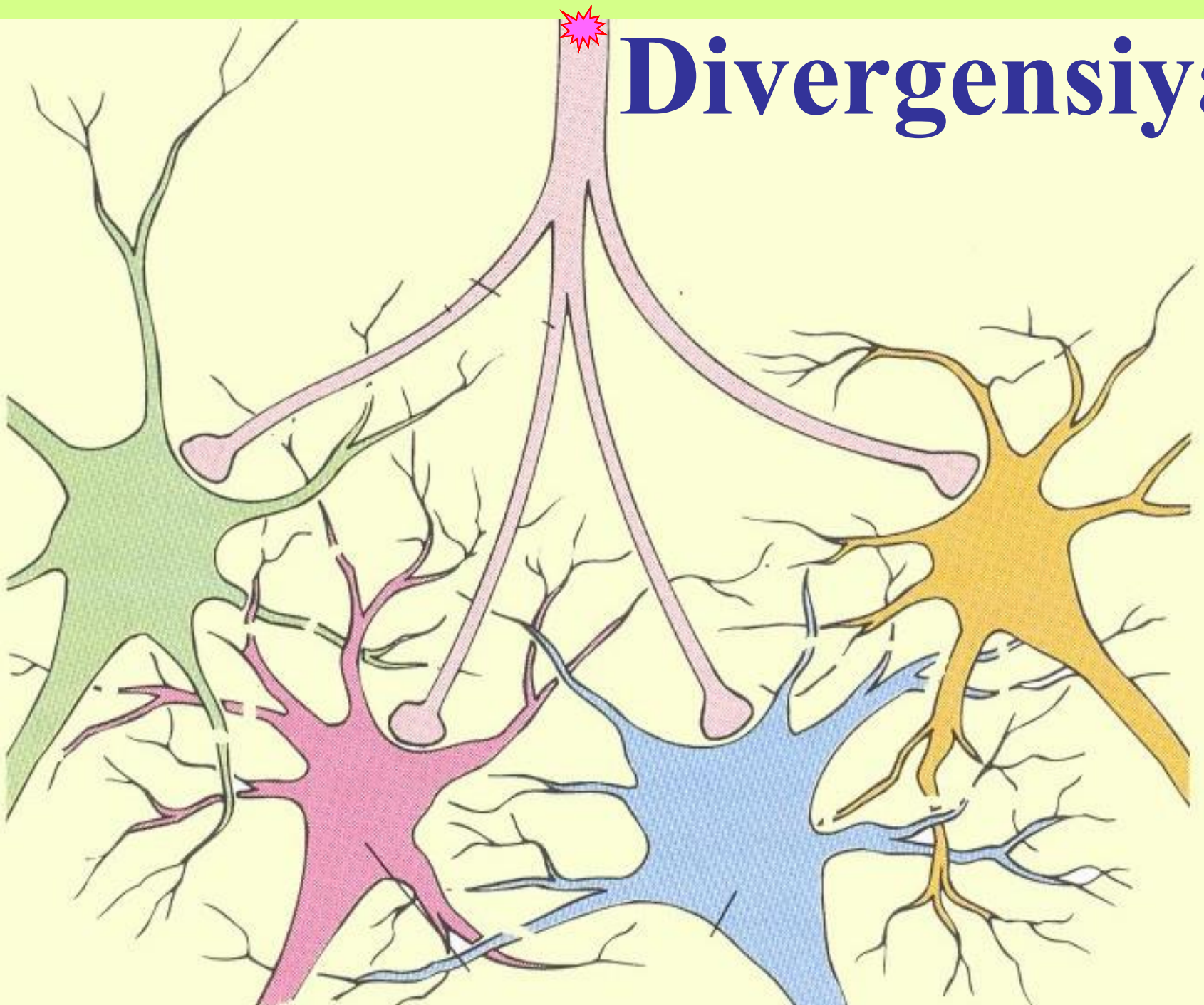
Şəkil 3-9 Sinir hüceyrələri arasında sinaptik əlaqələrin konvergensiya və divergensiya prinsipləri.

Konvergensiya

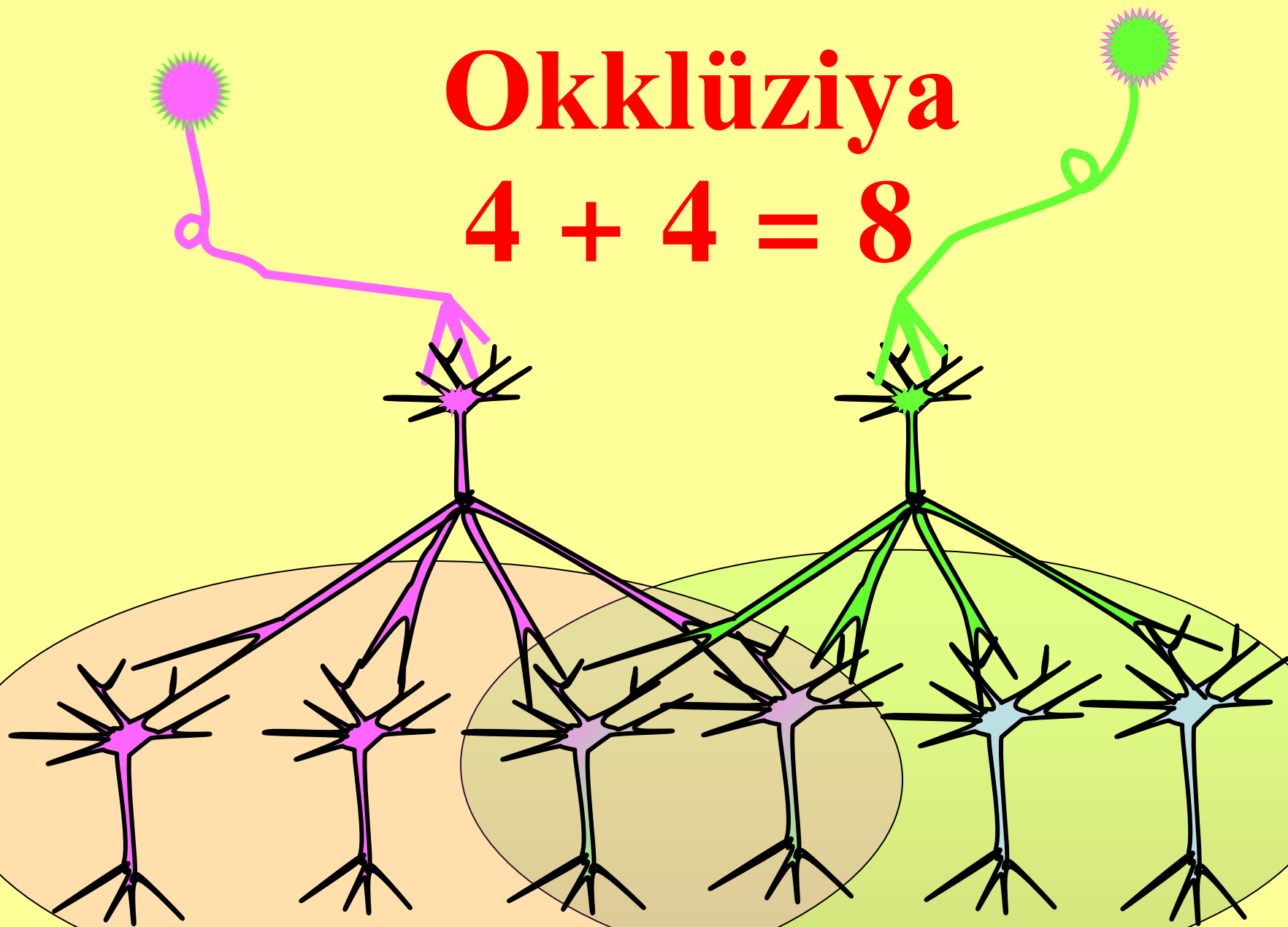
Divergensiya

Əgər iki müxtəlif reseptor sahəni oyadarkən alınan cavab reaksiyası onların ayrı-ayrılıqda yarada biləcəyi cavabların cəmindən az olursa bu hadisəyə *okklüziya* deyilir

Okklüziya

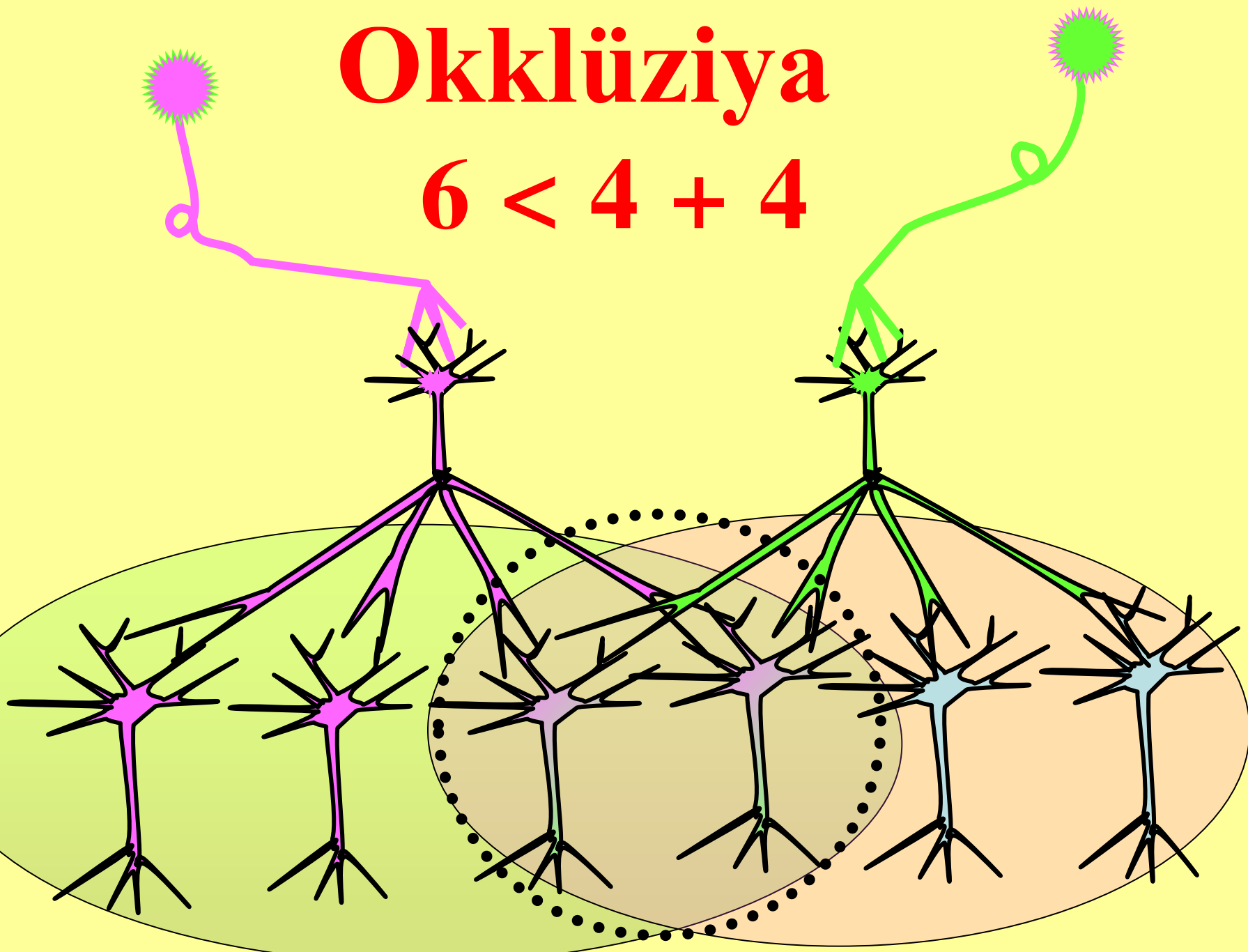
$$4 + 4 = 8$$

Okklüziya

$$6 < 4 + 4$$

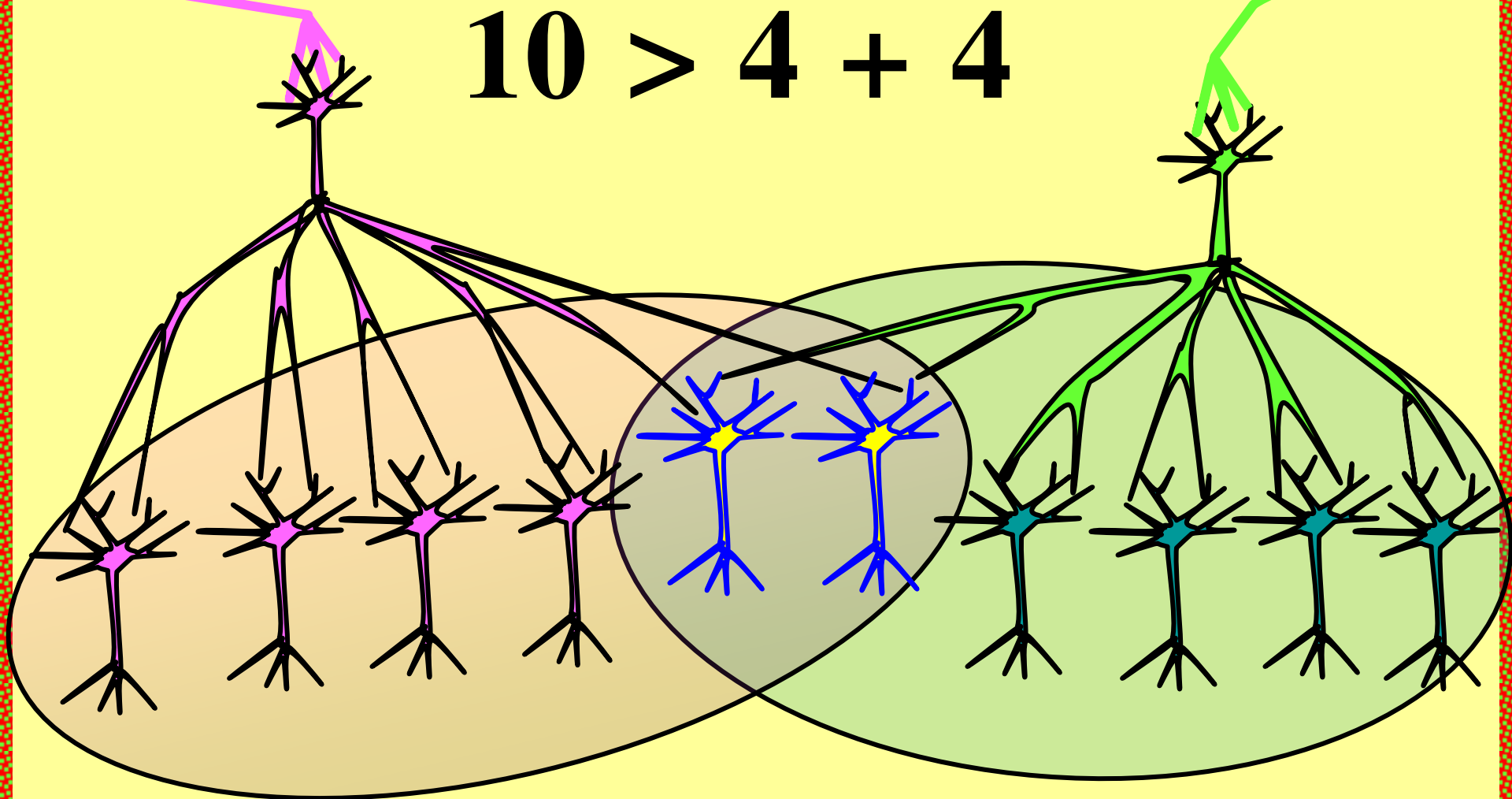
Əgər iki müxtəlif reseptor sahəni oyadarkən alınan cavab reaksiyası onların ayrı-ayrılıqda yarada biləcəyi cavabların cəmindən çox olursa bu hadisəyə yüngülləşmə deyilir

I R

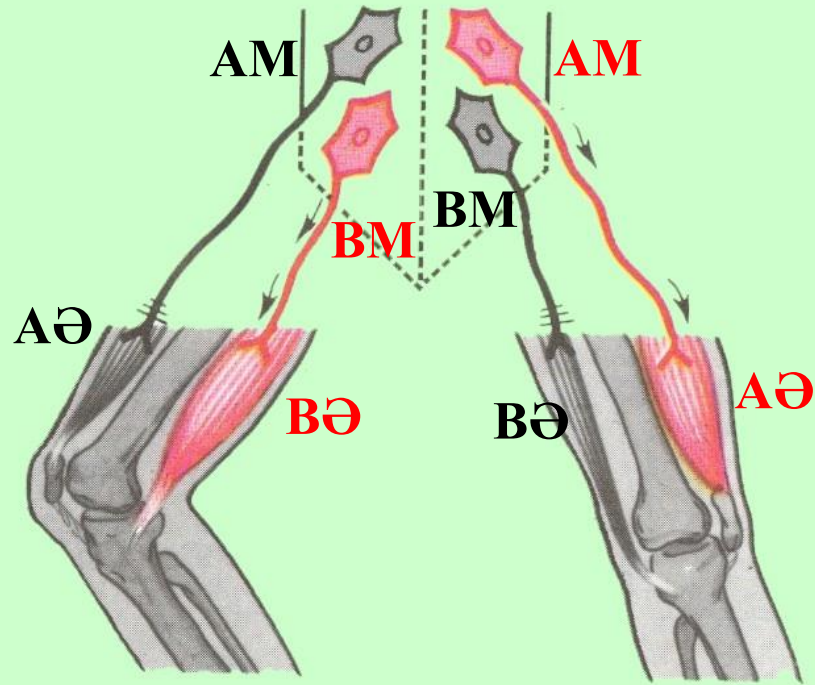
Yüngülləşmə

II R

$$10 > 4 + 4$$

Şerrinktona görə resiprok tormozlanma

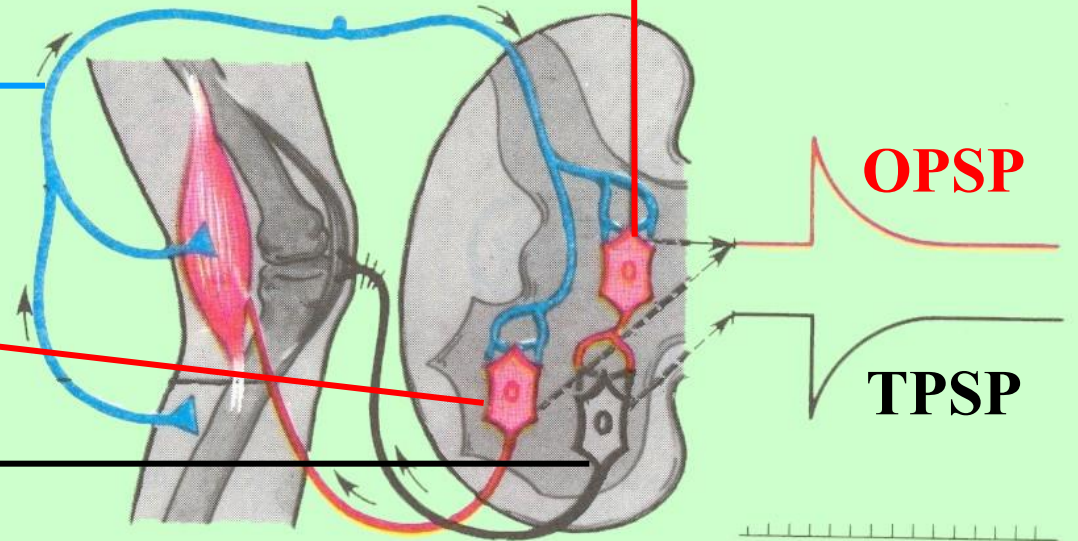

Renşou hüceyrəsi

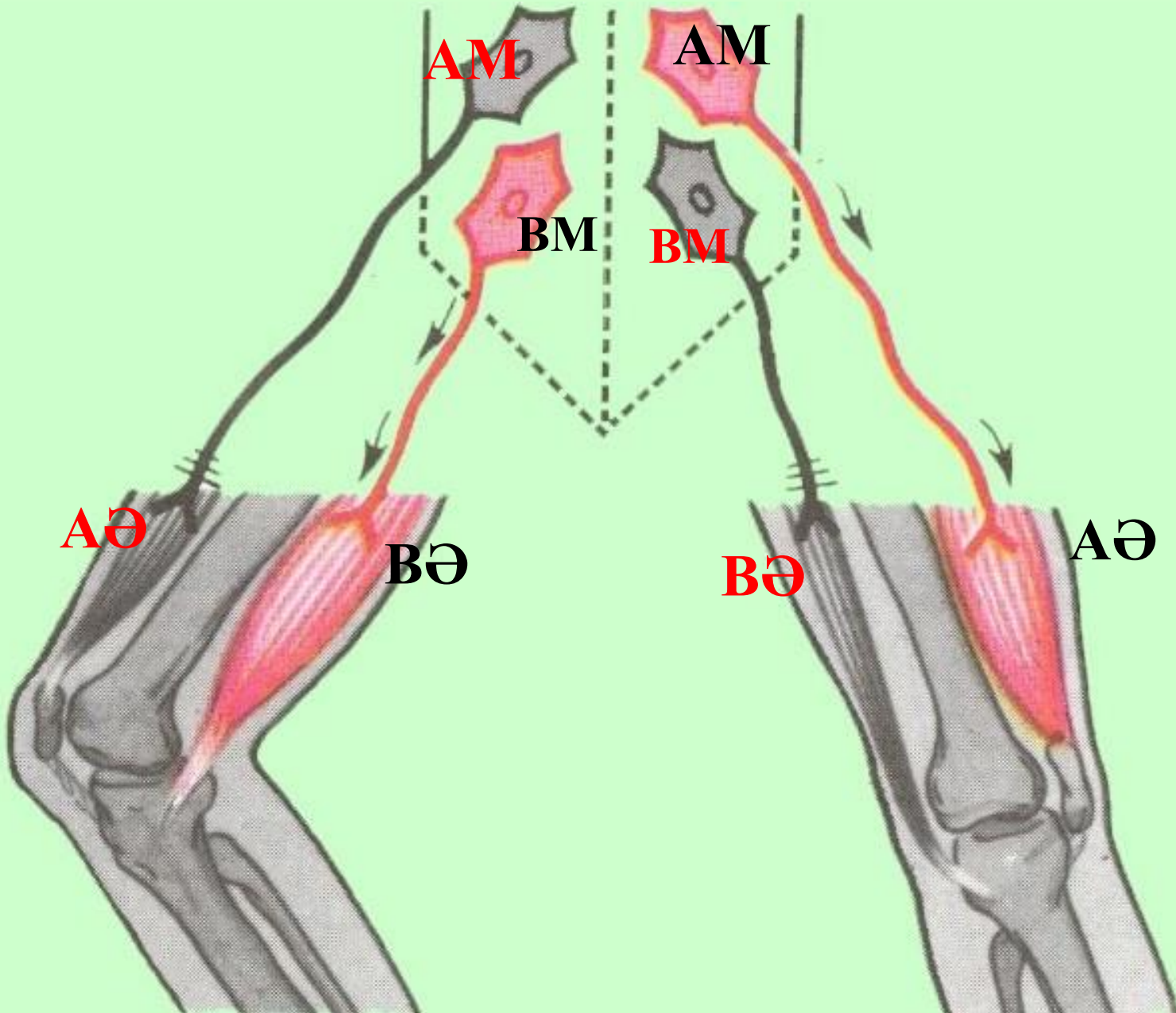
Afferent neyron

Bükücü əzələnin
hərəki neyronu

Açıq əzələnin
hərəki neyronu

Şerringtona görə resiprok ləngimə (1897)

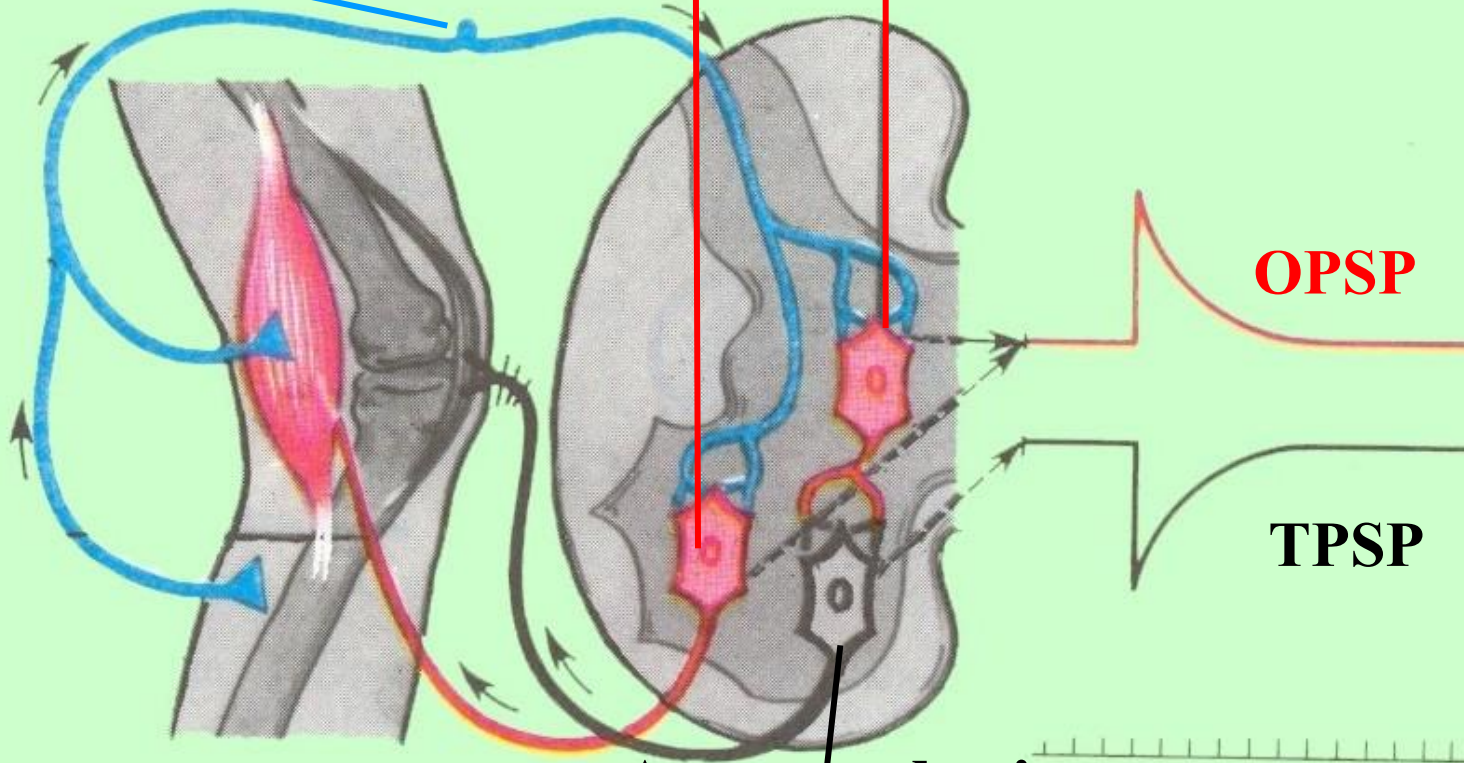

Şerrinktona görə resiprok tormozlanma

Bükücü əzələnin
hərəkəti neyronu

Afferent neyron

Renşou hüceyrəsi

Açıq əzələnin
hərəkəti neyronu

Dominantlıq

A.A.Uxtomskiyə görə(1911) bu hakim oyanma mərkəzidir. Bu zaman kənar qıcıqlar həmin mərkəzi tormozlaya bilmir və hətta onun oyanıcılığını daha da artırır.

Dominant mərkəzin səciyyəvi xüsusiyyətləri:

1. Yüksək oyanıcılıq.
2. Davamlı (uzun müddətli) oyanma.
3. Kənar oyanmaların həmin mərkəzə summasiyası (toplanması)
4. Ətalətlilik

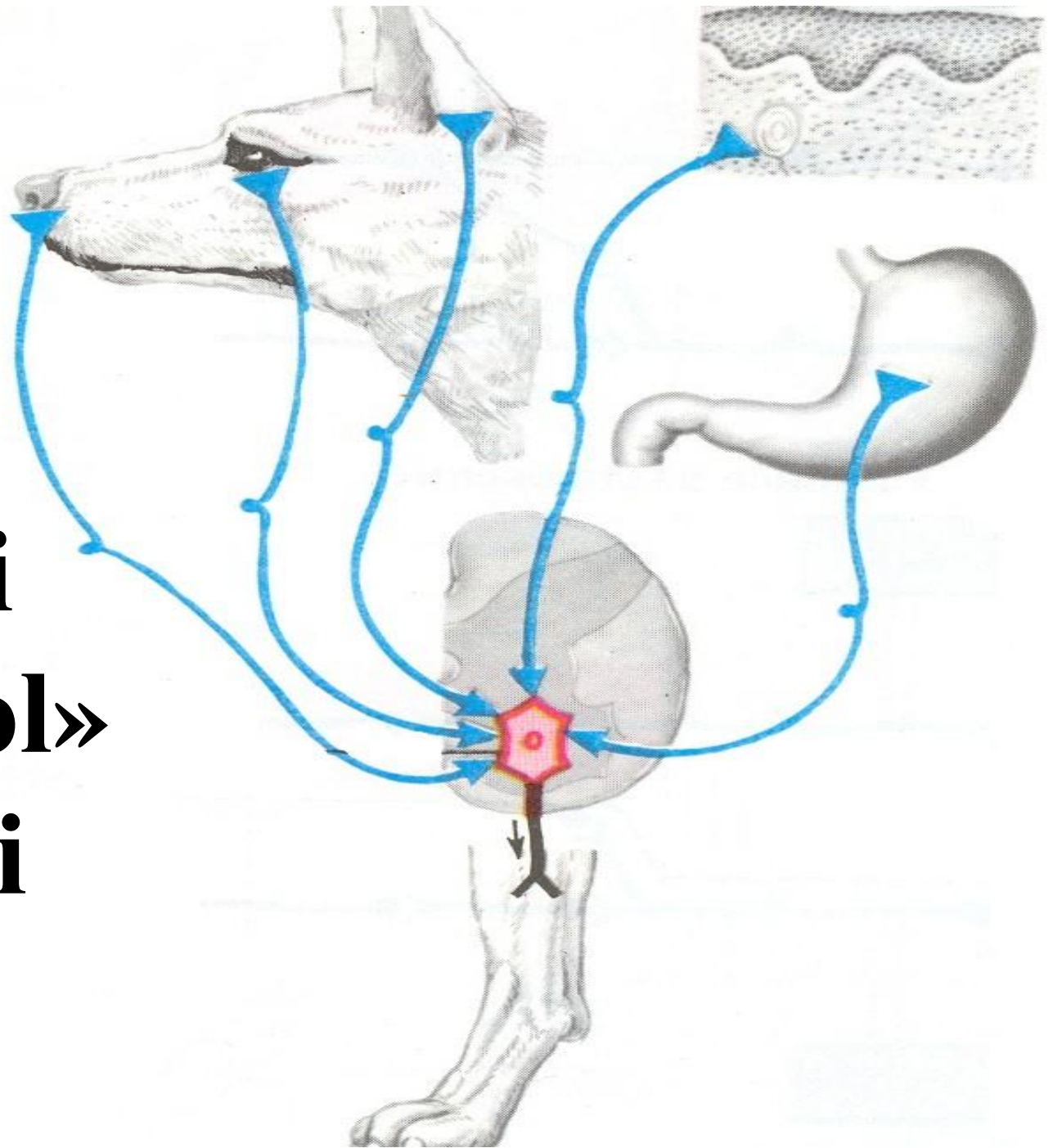
Dominantlıq

A.A.Uxtomskiyə görə(1911) bu hakim oyanma mərkəzidir. Bu zaman kənar qıcıqlar həmin mərkəzi tormozlaya bilmir və hətta onun oyanıcılığını daha da artırır.

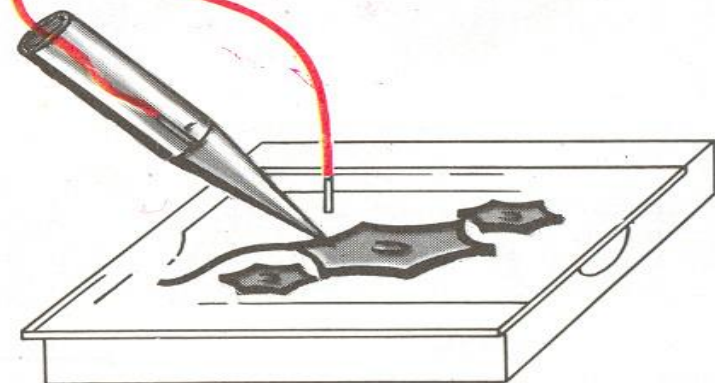
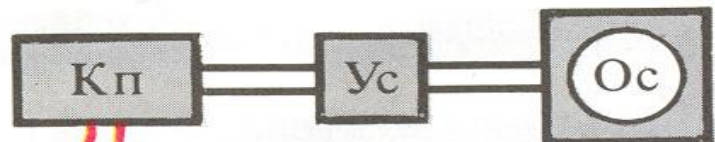
Dominant oyanma mərkəzinin səciyyəvi cəhətləri:

- **Yüksək oyanıcılıq**
- **Davamlı (*uzun müddətli*) oyanma**
- **Oyanmanın summasıyası**
- **Ətalətlilik.**

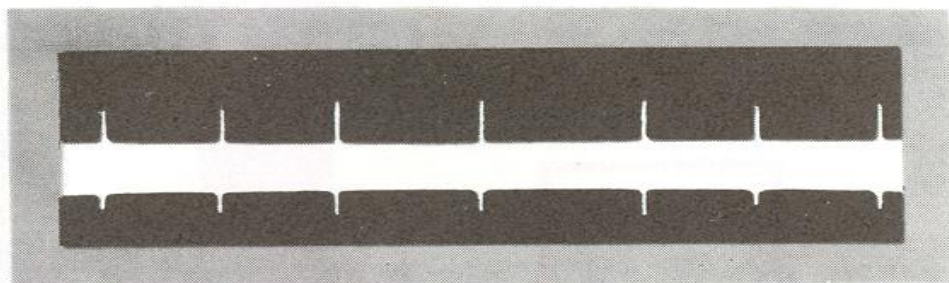
Ümumi «son yol» prinsipi

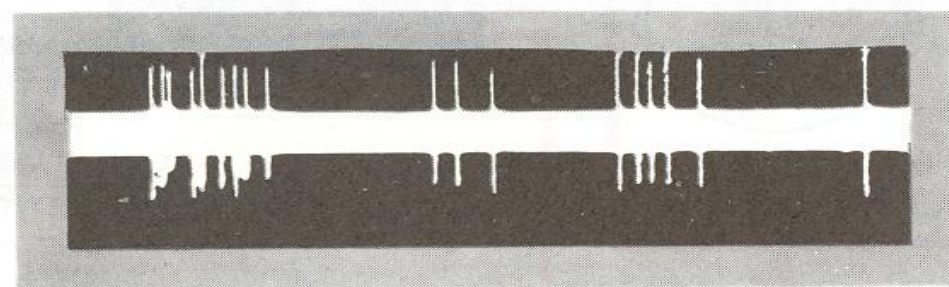

A

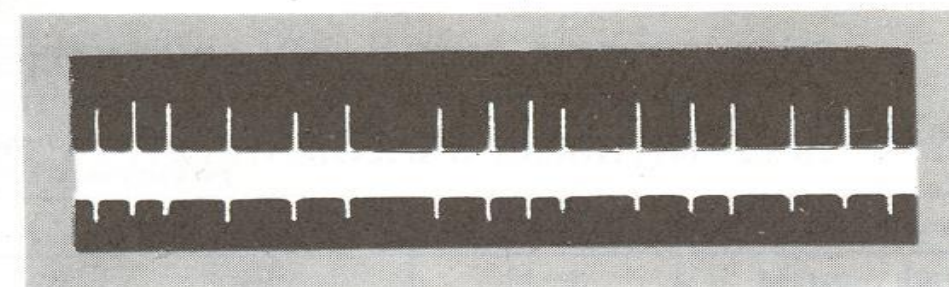
I

Сплошной тип

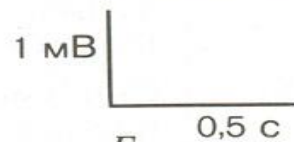
II

Пачечный тип

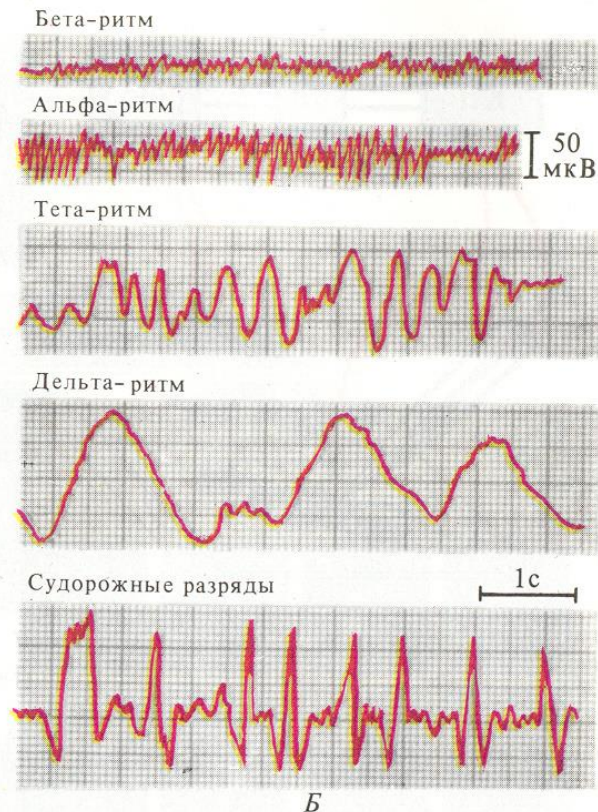
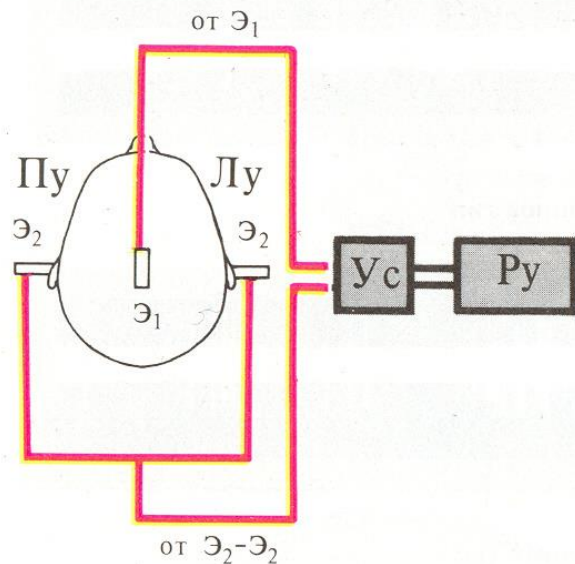

III

Сплошной тип

Б

290

А

Б

Таблица 2. Характеристика параметров электроэнцефалограммы и условия регистрации различных ритмов

Наименование ритма	Частота, Гц	Амплитуда, мкВ	Условия регистрации ритма
Альфа-ритм	8–13	50	В состоянии умственного и физического покоя с закрытыми глазами
Бета-ритм Гамма-ритм	13–30 > 35	20–25	Эмоциональное возбуждение, умственная и физическая деятельность; при нанесении раздражений
Тета-ритм	4–8	100–150	Сон, умеренные гипоксия и наркоз; при некоторых заболеваниях
Дельта-ритм	0,5–3,5	250–300	Глубокий сон, наркоз и гипоксия; поражения коры больших полушарий

Рис. 290. Электроэнцефалография. А — схема регистрации ЭЭГ; Б — основные ритмы ЭЭГ: Э₁ — активный электрод, Э₂ — индифферентные электроды, ПУ и ЛУ — правое и левое ухо

EEQ - Elektroensefaloqram

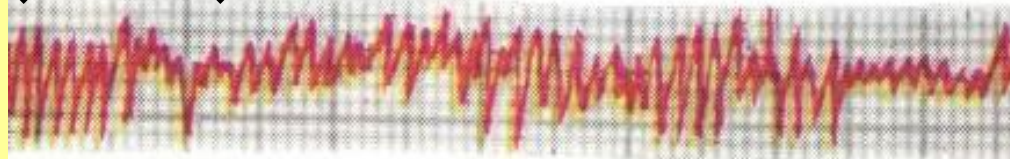
β -ritm (14-30)

} 25 mkV

1 san

α -ritm (8-13)

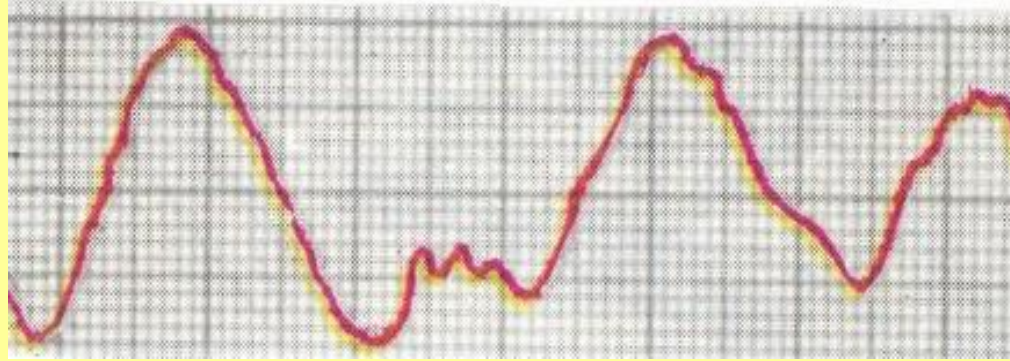
} 50 mkV

θ -ritm (4-7)

} 100-
150 mkV

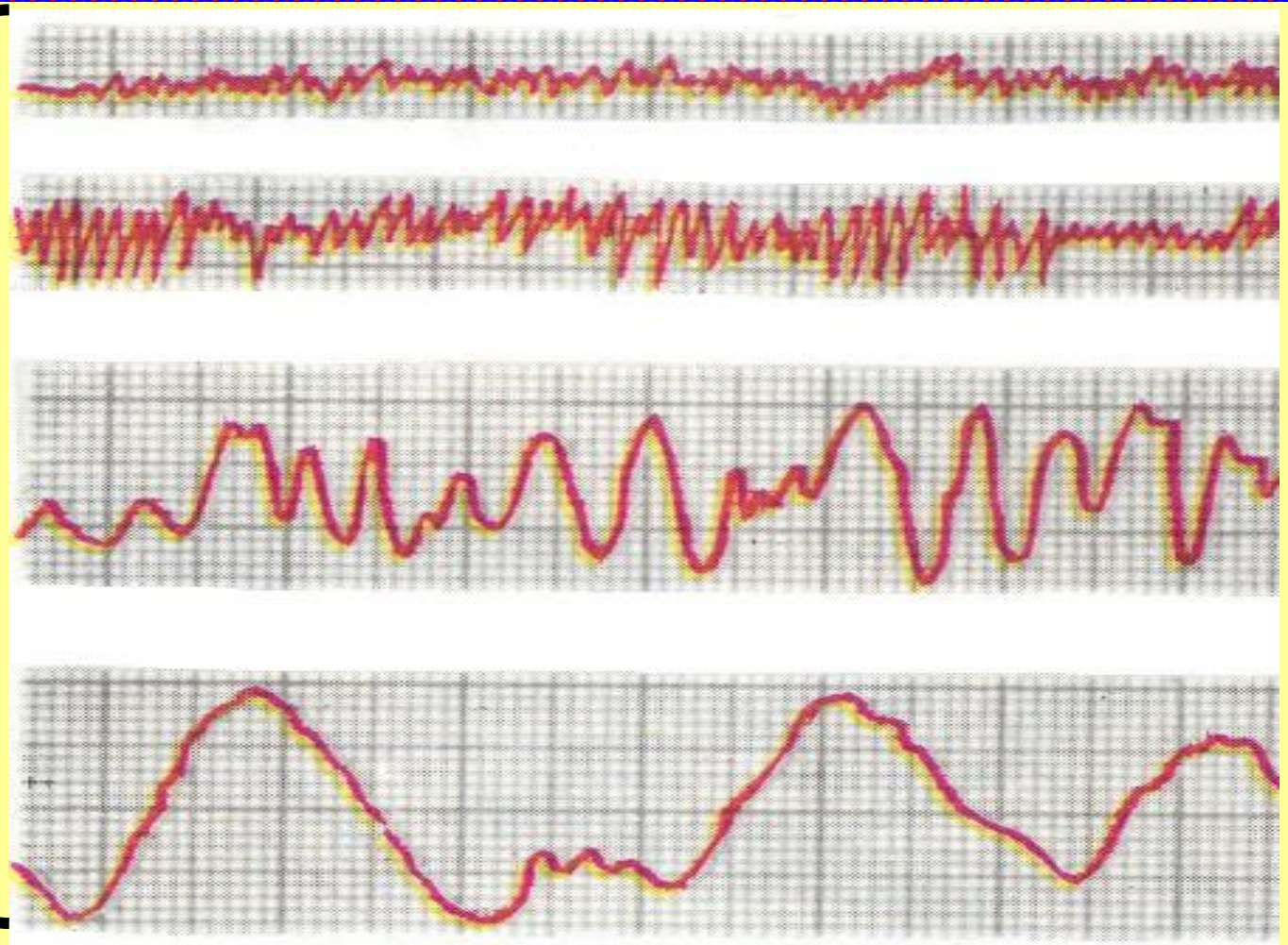
Δ -ritm (0,5-3,5)

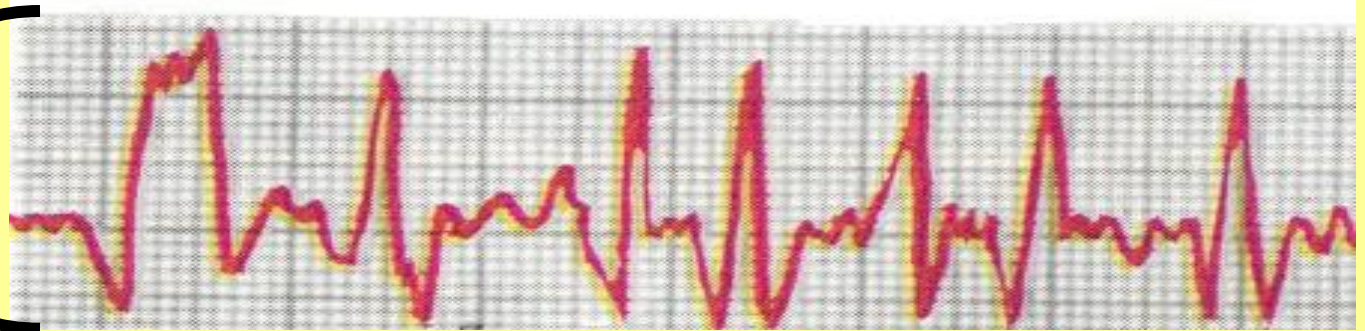
} 250-
300 mkV

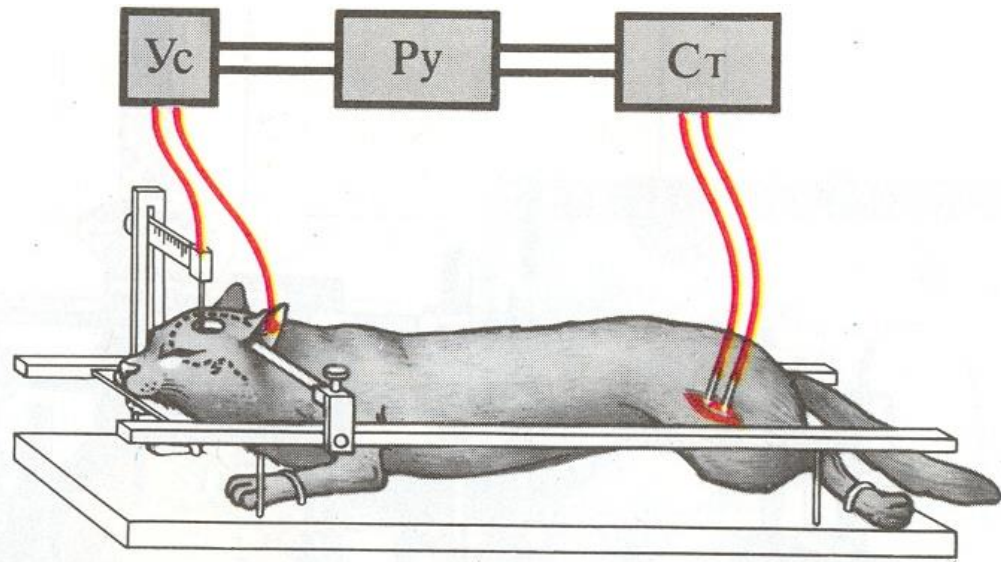
Normal EEG dalgaları

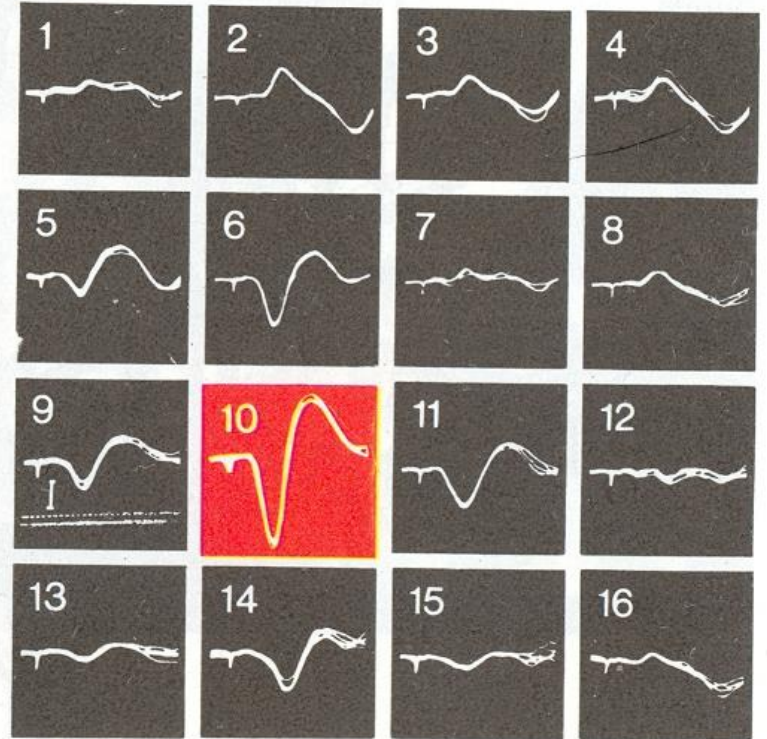
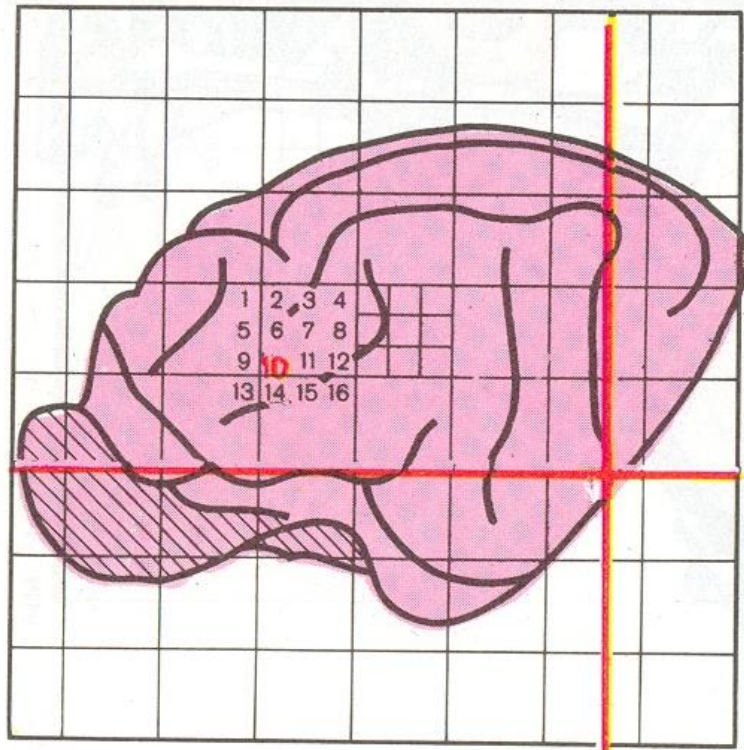
Epileptik dalgalar

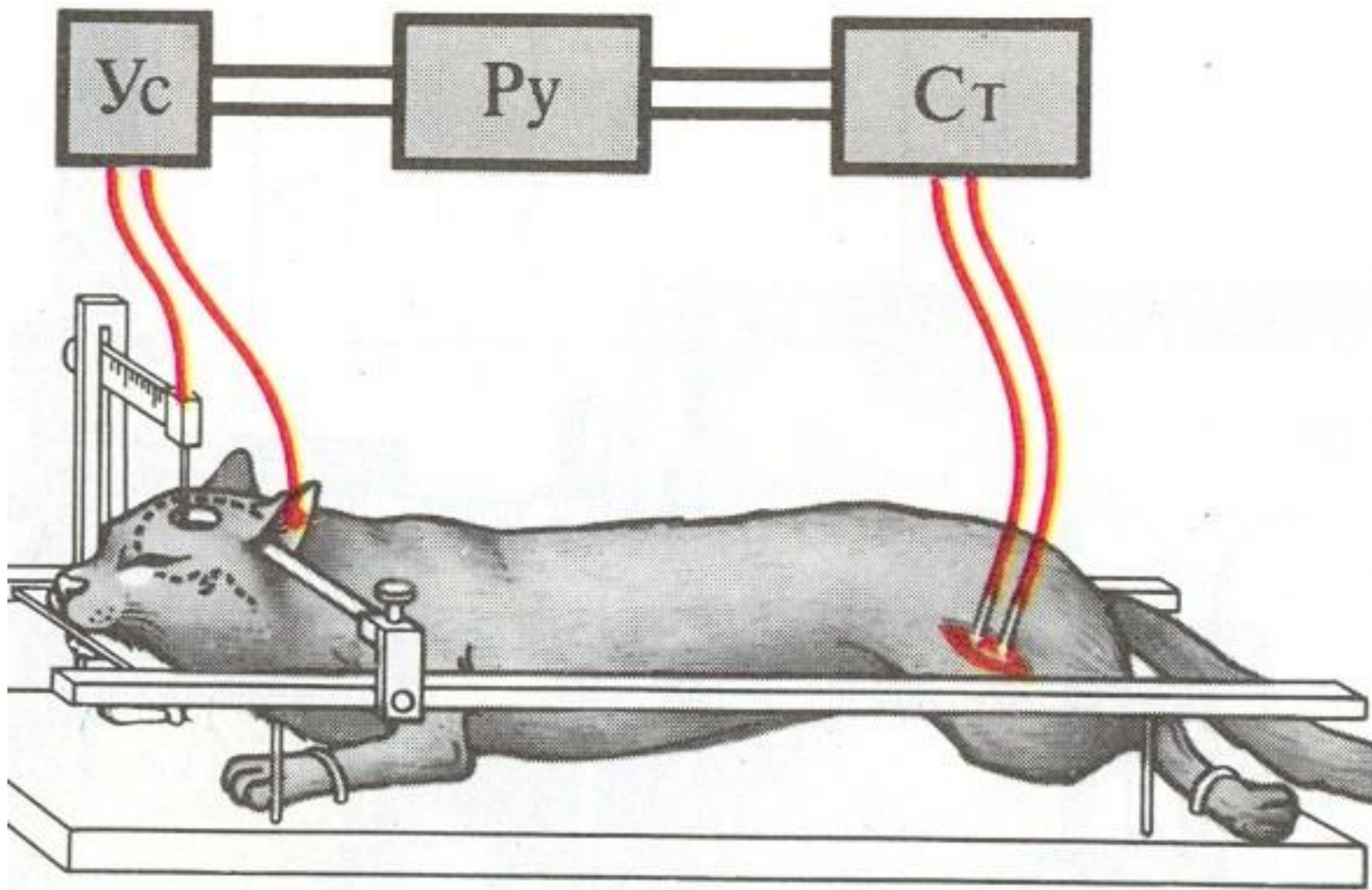

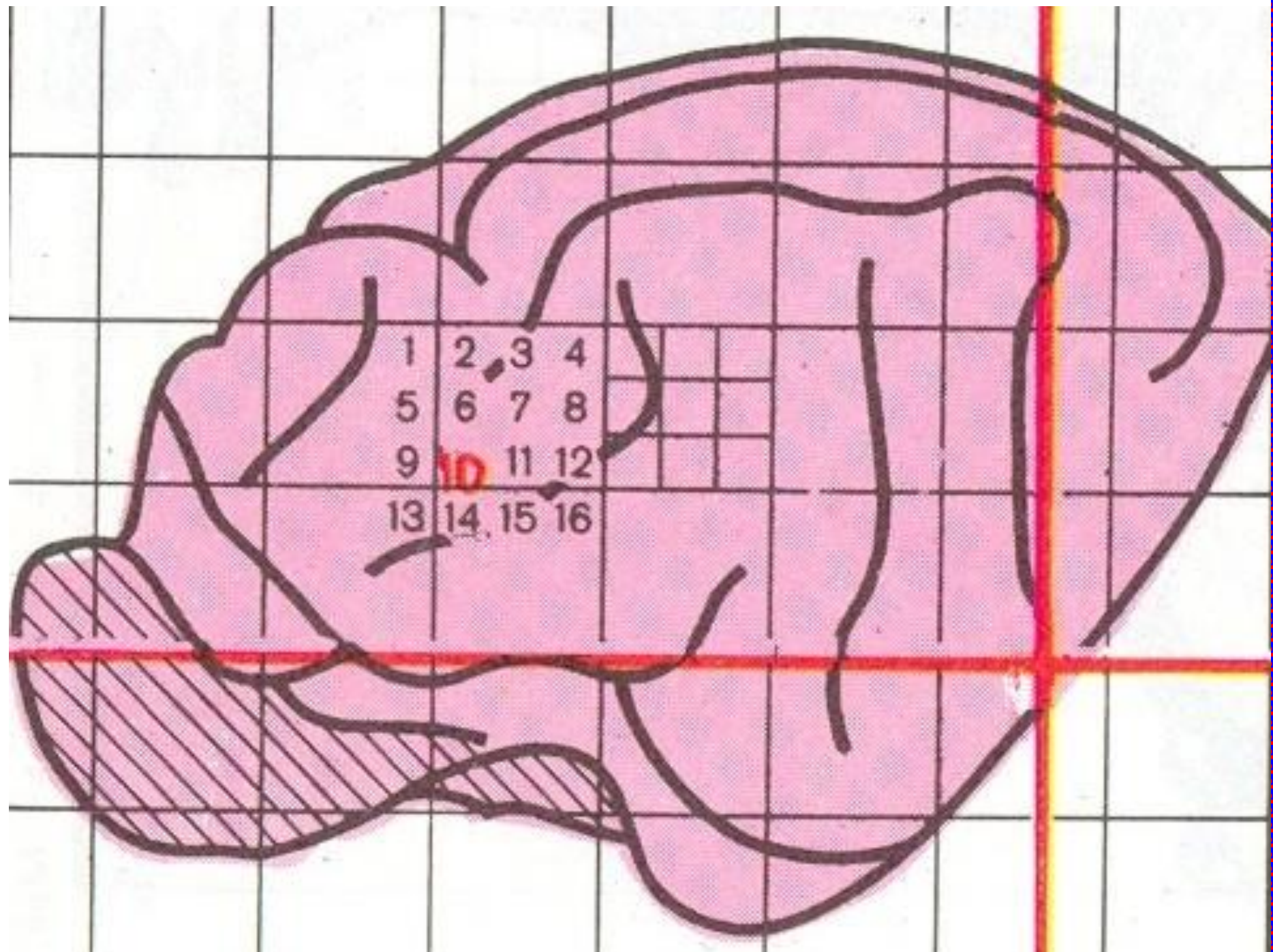

A

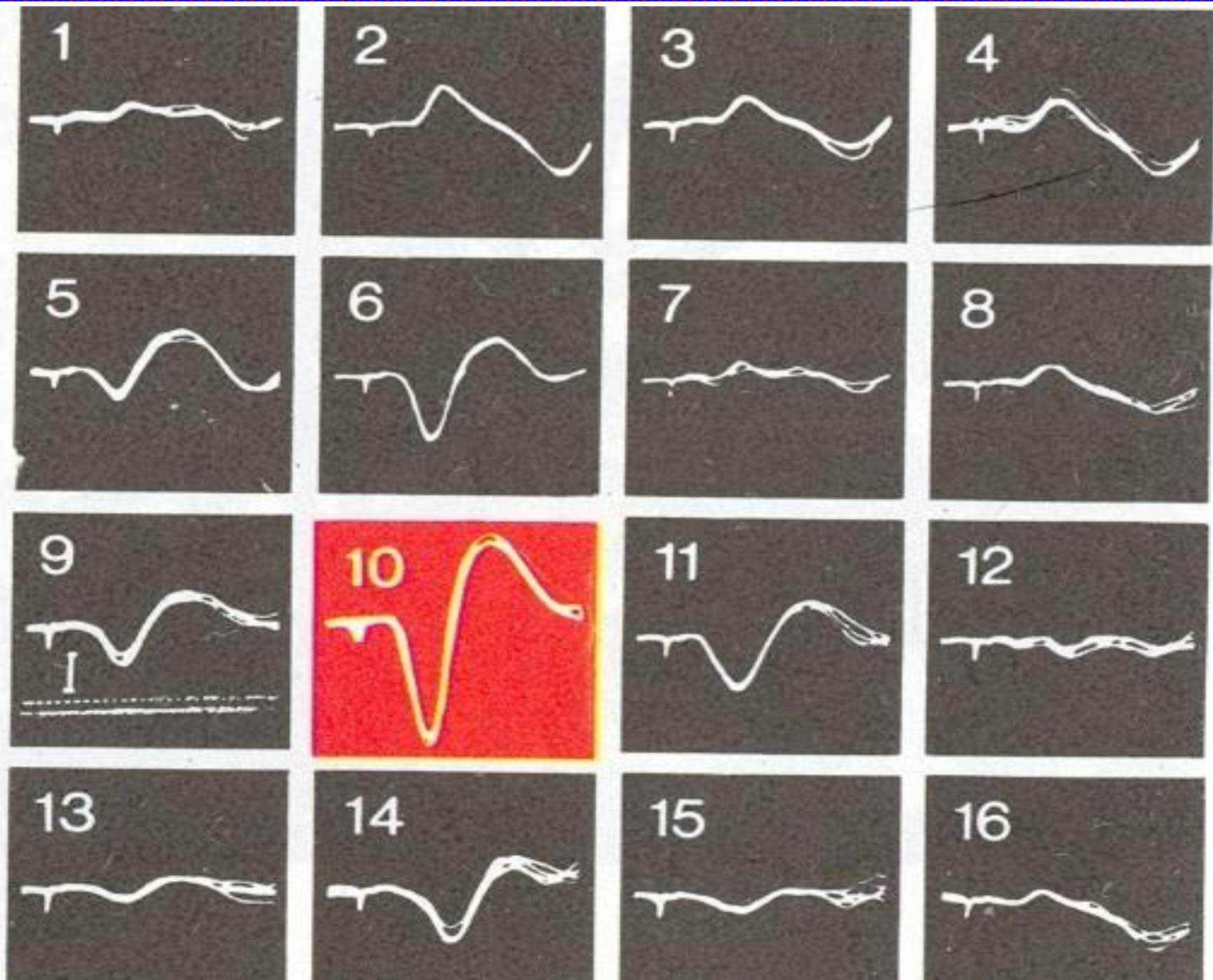

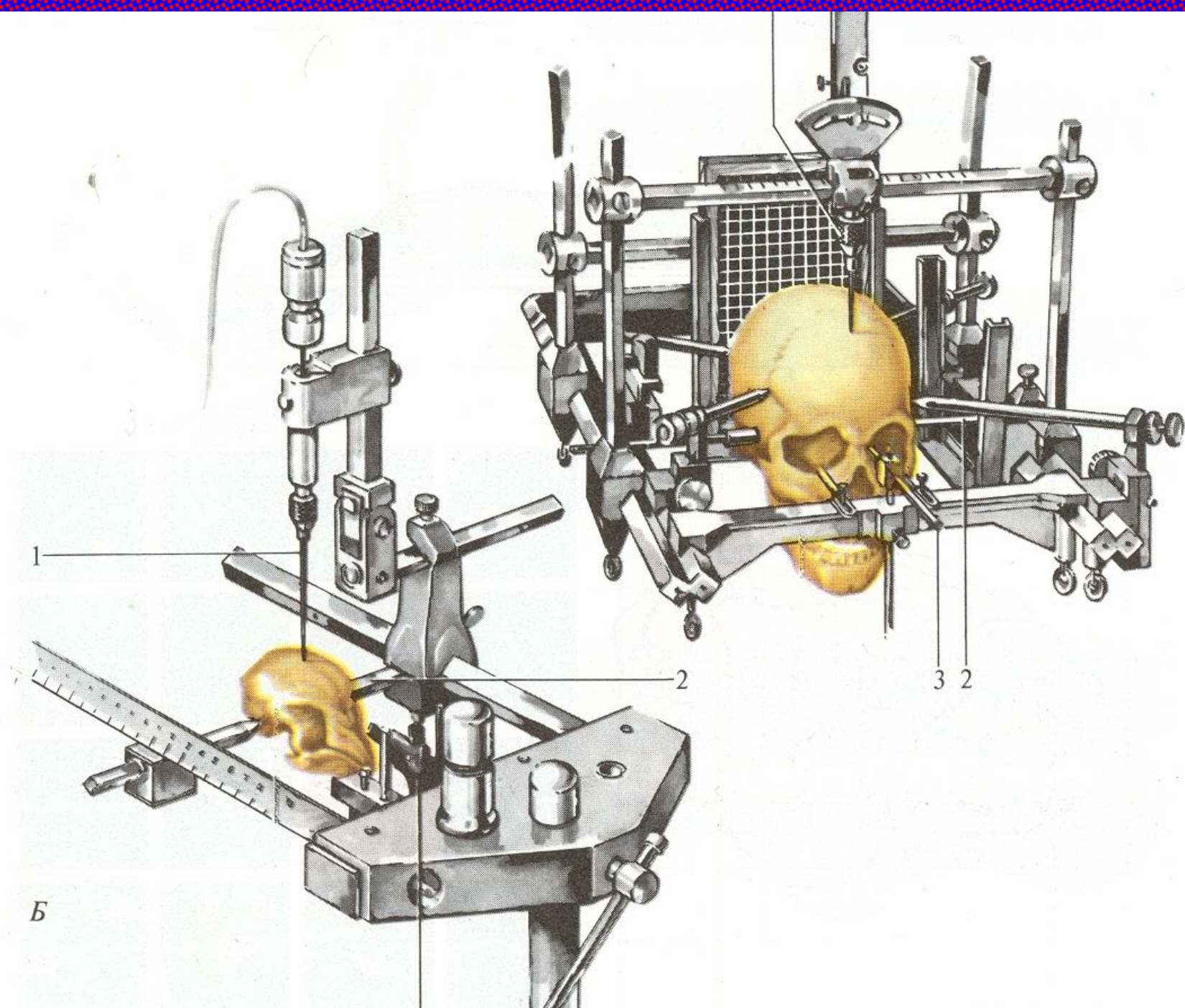

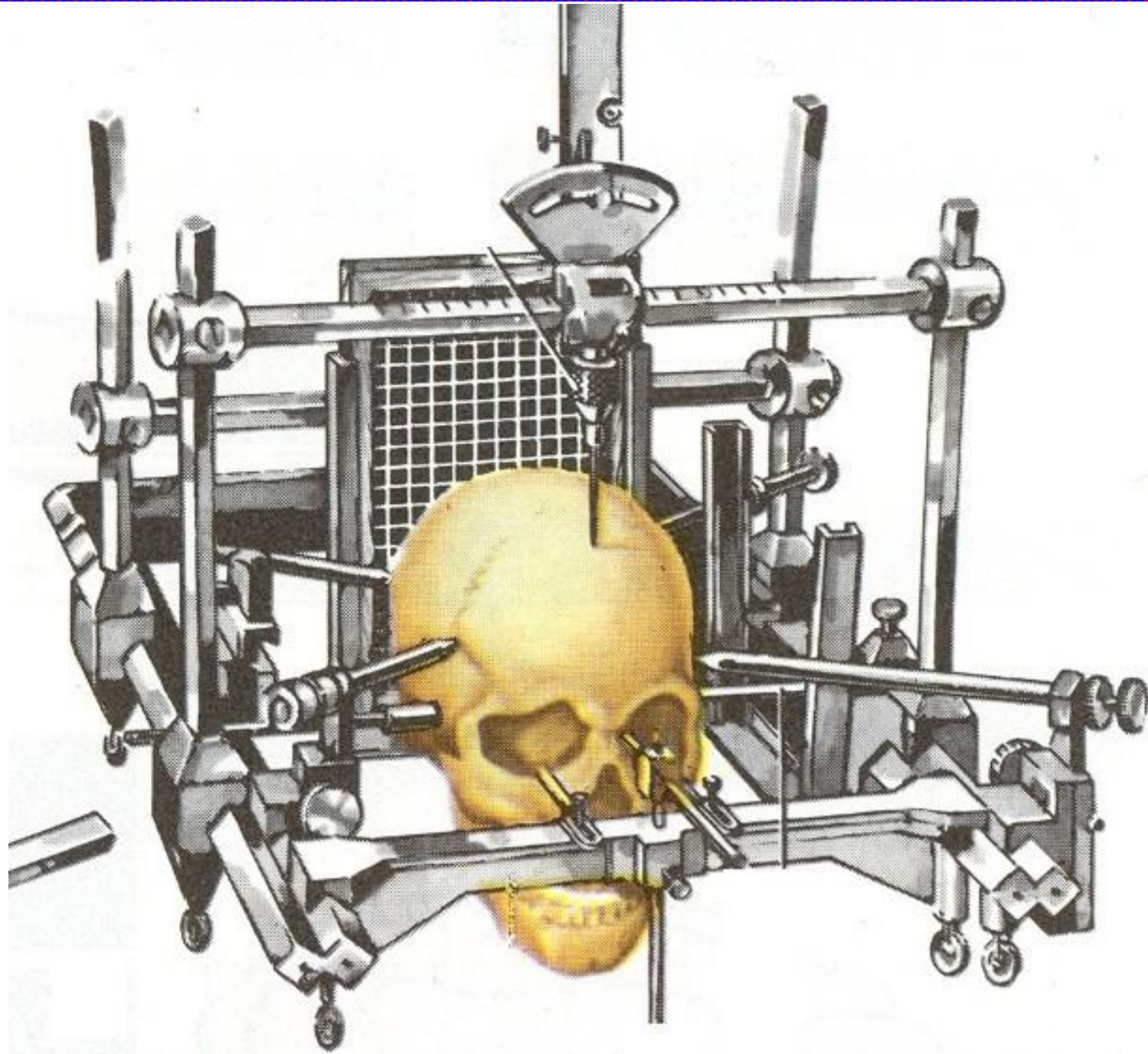

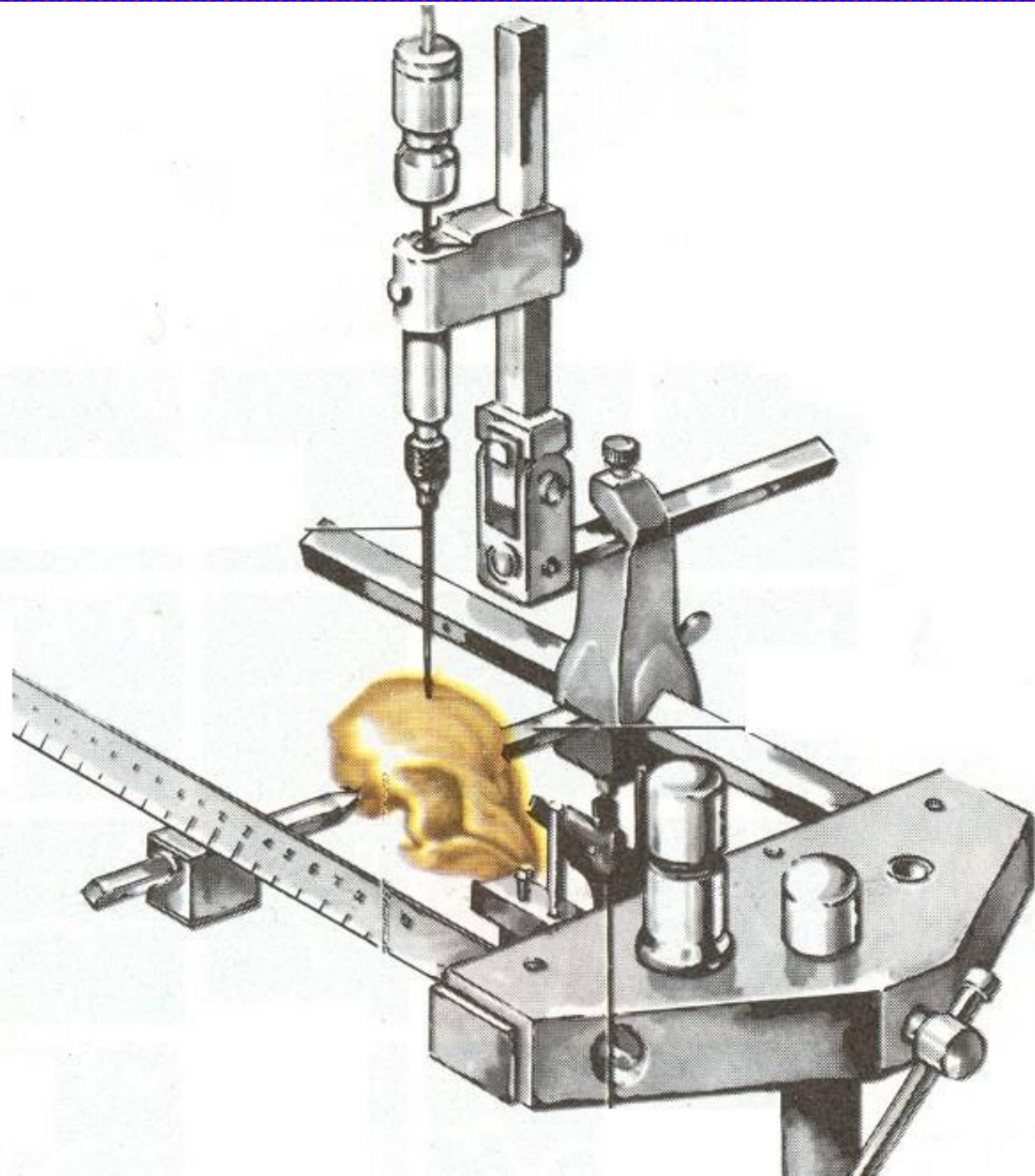

Б

11 10 9 8 7 6 5 4 3 2 1 0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 MM

